

Bezbednosne provere u Srbiji

Bezbednosne provere u Srbiji

*analiza Centra
za evroatlantske studije*

jun 2015

Naslov

Bezbednosne provere u Srbiji

Izdavači

Centar za evroatlantske studije – CEAS

Organizacija za evropsku bezbednost i saradnju
Misija OEBS-a u Srbiji

Dizajn i priprema za štampu

comma | communications design

Štampa:

Fiducia 011 print

Tiraž:

100 primeraka

Realizaciju projekta “Usvajanje Zakona o bezbednosnim proverama - U susret većoj usklađenosti sa Ustavom” podržala je Misija OEBS-a u Srbiji, u okviru većeg projekta “Konsolidovanje procesa demokratizacije u sektoru bezbednosti u Republici Srbiji”, koji finansijski podržava Švedska agencija za međunarodnu razvojnu saradnju (Sida).

Stavovi u ovoj publikaciji pripadaju isključivo autorima i ne predstavljaju nužno zvaničan stav Misije OEBS-a u Srbiji i Švedske agencije za međunarodnu razvojnu saradnju.

“Bezbednosne provere toliko duboko zadiru u privatnost građana i njihove neposredne okoline, da je apsolutno neophodno detaljno urediti način na koji se vrše i uspostaviti pravne lekove protiv mogućih zloupotreba.”

Saša Janković, Zaštitnik građana

Sadržaj

UVOD	9
OPŠTI POLITIČKI KONTEKST	11
PREGLED PREPORUKA I PRIMERA IZ PRAKSE	14
Primer Finske	14
Primer Nemačke	15
Primer Hrvatske	15
STUDIJA SLUČAJA: Bezbednosne provere i kritična infrastruktura – primer Slovenije	17
PREGLED NORMATIVNIH REŠENJA U SRBIJI	18
VAŽEĆI NORMATIVNI OKVIR	20
Zakon o tajnosti podataka	20
Zakon o policiji	25
Zakon o vojsci	26
Zakon o Vojnobezbednosnoj i Vojnoobaveštajnoj agenciji	27
Zakon o Bezbednosno informativnoj agenciji	27
Zakon o privatnom obezbeđenju	28
Zakon o oružju i municiji – u primeni do aprila 2016 godine	28
Zakon o oružju i municiji – u primeni od aprila 2016	30
Zakon o organizaciji i nadležnosti državnih organa u suzbijanju organizovanog kriminala, korupcije i drugih posebno teških krivičnih dela ..	31
Zakon o državljanstvu	32
NACRTI ZAKONA	33
Nacrt Zakona o policiji	33
Nacrt Zakona o evidencijama i obradi podataka u oblasti unutrašnjih poslova	36
ZAKLJUČCI	37
Krovni zakon ili upotpunjavanje tematskih propisa?	37
Izdvojeno stručno mišljenje zamenika Poverenika za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti: Aleksandar Resanović	38
PREPORUKE	41
O CENTRU ZA EVROATLANTSKE STUDIJE	42

UVOD

Materija bezbednosnih provera je u Srbiji uređena u nekoliko zakona i drugih propisa, ali pojedinačno, nepotpuno i neprecizno. Između ostalih to su Zakon o tajnosti podataka, Zakon o policiji, Zakon o vojsci, Zakon o Vojnobezbednosnoj i Vojnoobaveštajnoj agenciji, Zakon o bezbednosno-informativnoj agenciji, Zakon o oružju i municiji i Zakon o organizaciji i nadležnosti državnih organa u suzbijanju organizovanog kriminala, korupcije i drugih posebno teških krivičnih dela.

Prema tome, to su većinom oni zakoni, odnosno drugi propisi, kojima se uređuje materija zapošljavanja u državnim organima, naročito u vojsci, policiji i službama bezbednosti, kao i materija školovanja u školskim ustanovama koje su preduslov za zapošljavanje u navedenim državnim organima. Tako je glavni fokus postojećeg normativnog okvira stavljen na fizička lica koja imaju ili zasnivaju radni odnos u organima javne vlasti, dok su svi ostali akteri marginalizovani. Postojanje ovakvih zakonskih praznina – u normativnom ali i u proceduralnom smislu – znači proces koji je „pravno nevidljiv“, odnosno nije poznato da li su lica obaveštena da su u sistemu bezbednosne provere i da su njihovi podaci prikupljeni, koji podaci su prikupljeni, ko ih je prikupljao i obrađivao, ko je nadležan da o tome vodi evidenciju i mnoga druga pitanja. Ovakva praznina je pre svega u disbalansu sa Ustavom Republike Srbije koji u članu 42. jemči zaštitu podataka o ličnosti, i jasno propisuje da se prikupljanje, držanje, obrada i korišćenje podataka o ličnosti uređuju zakonom; a zatim i sa nizom drugih zakona i propisa.

CEAS smatra da ovakva situacija nosi brojne rizike. Najpre, postojeća proizvoljnost u vršenju bezbednosnih provera pri angažovanju pripadnika državne i javne bezbednosti ostavlja prostora za kriminal i korupciju, odnosno omogućava situaciju u kojoj kompromitovani, odnosno „prljavi“¹ pripadnici javne i državne bezbednosti i dalje dobijaju i/ili zadržavaju funkcije. Sprovedenje detaljnih bezbednosnih provera svih policijskih službenika koje je Ministar unutrašnjih poslova Nebojša Stefanović najavio početkom ove godine obrazloženo je upravo činjenicom da se detaljne bezbednosne provere u policiji sprovode samo prilikom zapošljavanja a da se već godinama događa da većinu kadra smenjuju zbog

---

1 *„Najjednostavnije rečeno, događa se da neko potpuno „čist“ uđe u policiju, ali se tokom godina rada i „uprlja“, pa se događa i da se službene beleške o sumnjivim kontaktima koriste za međusobne obračune.“* ČEŠLJANJE Veliki pretrës u policiji. 21.1.2015. Blic online.

korupcije ili zbog bliskih veza sa osobama iz sfere krimanala.² Dalje, nepostojanje standardizovanih procedura omogućava primenu duplih standarda u različitim sferama bezbednosnog sistema, što samo po sebi može predstavljati i bezbednosni rizik. Takođe, prilikom analize strateških dokumenata uočen je nedostatak procedura za sprovođenje bezbednosnih provera propisanih za fizička ili pravna lica koja nisu organ javne vlasti.

U skladu sa tim, projekat Centra za evroatlantske studije iz Beograda (CEAS) „Usvajanje Zakona o bezbednosnim proverama - U susret većoj usklađenosti sa Ustavom“, koji je podržala Misija Organizacije za evropsku bezbednost i saradnju (OEBS) u Srbiji, ima za cilj otvaranje šire javne rasprave o oblasti bezbednosnih provera, uređenju ove oblasti u drugim zemljama, normativnom uređenju i stanju u praksi iste u Srbiji, kao i davanje konkretnih preporuka za unapređenje trenutnog stanja.

---

2 ČEŠLJANJE Veliki pretres u policiji. 21.1.2015. Blic online.

OPŠTI POLITIČKI KONTEKST

Početakom 2015. godine, ministar unutrašnjih poslova Nebojša Stefanović najavio je da će biti izvršena revizija bezbednosnih provera kadrova u MUP-u zbog, kako je naveo, činjenice da neko potpuno „čist“ uđe u policiju, ali se tokom godina rada „uprlja“, pa se događa i da se „službene beleške o sumnjivim kontaktima koriste za međusobne obračune“.³ Pitanje bezbednosnih provera pripadnika javne i državne bezbednosti pokrenuto je i nekoliko meseci ranije, u septembru 2014. godine, kada je za vreme Parade ponosa došlo do sukoba između pripadnika Žandarmerije i Vojnobezbednosne agencije.⁴ Godinu dana ranije, takođe su najavljivane dodatne bezbednosne provere - u ovom slučaju svih pripadnika Žandarmerije, nakon što je pripadnik jedinice počinio dvostruko ubistvo - a tadašnji komandant Žandarmerije, Milenko Božović, izašao je u javnost sa podatkom da je od 2 900 pripadnika Žandarmerije čak 400 primljeno bez selektivne obuke koja podrazumeva bezbednosnu proveru, psihološke testove i testove fizičke izdržljivosti i prilagodljivosti.⁵

Indikativno je da se ovakve provere među pripadnicima javne bezbednosti često najavljuju nakon nekog incidenta ili u politički atraktivnom trenutku. Nameće se zaključak, a i praksa nam pokazuje, da postojeći sistem sprovođenja bezbednosnih provera za pripadnike javne i državne bezbednosti objektivno ne funkcioniše, koristi se u pogrešne svrhe, i samim tim ugrožava celokupnu bezbednost građana. Međutim, najavljene revizije bezbednosnih provera, zbog, na primer, kriminalizacije kadra, podjednako su proizvoljne i zakonski nedovoljno utemeljene i ne pružaju nikakve garancije da će biti efikasne.

CEAS podseća da je još 2012. godine, Poverenik za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti uputio Vladi Srbije Inicijativu za donošenje posebnog Zakona o bezbednosnim proverama⁶, u kojoj je naglasio da je materija bezbednosnih provera u Srbiji uređena na neodgovarajući način, i da bi Zakon o bezbednosnim proverama trebalo da u osnovi na jedinstven i celovit način, dosledno uredi vršenje bezbednosnih provera, a posebno sledeća pitanja: definici-

---

3 ČEŠLJANJE Veliki pretres u policiji. 21.1.2015. Blic online.

4 Žandarmerija na proveri. 13.10.2014. B92 – Usvojiti Zakon o bezbednosnim proverama - Povodom bezbednosnih provera pripadnika Žandarmerije. 13.10.2014. Centar za evroatlantske studije.

5 Bez provere primljeno 400 žandarma. 4.12.2013. RTS

6 Inicijativa za donošenje Zakona o bezbednosnim proverama. 15.10.2012. Poverenik za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti.

ju osnovnih pojmova, pre svega bezbednosne provere i bezbednosne smetnje; vrste bezbednosnih provera koje se vrše; koji podaci se proveravaju, ko to čini i u kojim situacijama; funkcije, položaje, odnosno ličnosti koji su subjekti provera; svrhu vršenja bezbednosnih provera; postupak vršenja bezbednosnih provera; rokove vršenja bezbednosnih provera; posledice izvršenih bezbednosnih provera; način i rokove čuvanja rezultata izvršenih bezbednosnih provera, kao i po potrebi druga pitanja koja bi definisali predstavnici nadležnih ministarstava, odnosno organa javne vlasti.

Ipak, potrebno je naglasiti da je u međuvremenu došlo do kreiranja novih propisa, odnosno predloga zakona, koji su umnogome unapredili način na koji su bezbednosne provere regulisane – međutim, opet sa specifičnim fokusom na pripadnike organa javne vlasti. Tako Nacrt novog Zakona o policiji, i komplementarni Nacrt Zakona o evidencijama i obradi podataka u oblasti unutrašnjih poslova, poprilično detaljno definišu stepene bezbednosne provere, način na koji se one vrše, kao i pitanje ko je i kako nadležan za čuvanje evidencija iz ove oblasti.

Pitanje koje se, međutim, konstantno javlja i konstantno ostaje neuređeno je i *koji se stepen bezbednosne provere vrši za fizička lica koja nisu organ javne vlasti*, kao što su to, na primer, pripadnici privatnog obezbeđenja, za koje Zakon o privatnom obezbeđenju propisuje obaveznu bezbednosnu proveru radi dobijanja licence za vršenje poslova iz ove delatnosti – a koja mora biti pozitivna pre nego što pristupe polaganju stručnog ispita.

Isto pitanje može se postaviti i na osnovu navoda u medijima da je, uoči Samita Kine i 16 zemalja centralne i istočne Evrope, održanog u decembru 2014. godine, 3 500 fizičkih lica bilo u sistemu bezbednosne provere, uključujući tu i zaposlene u hotelima angažovanim za potrebe Samita, volontere, pa čak i akreditovane novinare.⁷ Imajući u vidu samu prirodu Samita, sasvim je prirodno da mere bezbednosti budu postavljene na visoki nivo, ali obzirom na postojeću regulativu u Srbiji nejasno je koje vrste bezbednosnih provera su za ova lica vršene? Ko ih je vršio? Da li su ova lica obaveštena o tome da su u sistemu bezbednosne provere? Da li su dala pisanu saglasnost? Da li su o ovome vođene evidencije i u čijoj su one nadležnosti? Ako su odgovori na ova pitanja negativni – prekršen je član 42 Ustava Srbije.

7 Tajne službe proveravaju 3.500 ljudi pred samit u Beogradu. 12.12.2014. Blic online.

Pitanje bezbednosnih provera za fizička i pravna lica koja nisu organ javne vlasti je odnedavno otvoreno i raspisivanjem tendera za kupovinu 282 tenka, više od 1.000 topova i ostalog oružja koje prodaje Vojska Srbije. Naime, potencijalni kupci će morati da dobiju dozvolu Ministarstva trgovine na osnovu prethodne saglasnosti tri ministarstva i Bezbednosno-informativne agencije. Ministarstvo odbrane će, u ovom slučaju, proveravati da li su zadovoljeni standardi, obučenost radnika i slično, dok će Ministarstvo spoljnih poslova proveravati gde će kupljeno oružje završiti, odnosno da li je možda kupac država sa kojom je trgovina oružjem zabranjena i da li bi naoružanje moglo da završi u rukama terorističkih organizacija. Istovremeno, najavljeno je da će Ministarstvo unutrašnjih poslova proveravati da li su protiv zaposlenih u firmi koja kupuje oružje podnete krivične prijave i da li su ranije bili u sukobu sa zakonom, dok će BIA obavljati „*ostale bezbednosne provere*“.⁸

Na koji način će se navedene bezbednosne provere sprovoditi, kojeg stepena, od strane kog organa i koji će biti sadržaj obrazaca bezbednosnih upitnika (ko će ih sačinjavati) i da li će subjekti provere o tome biti obavešteni i pisanim putem davati svoju saglasnost, kao i ko će voditi relevantnu evidenciju – nije bliže definisano, niti trenutno postoji konkretan zakonski okvir koji bi mogao da pruži odgovore na ova pitanja.

---

8 Ko može da kupi oružje Vojske Srbije? 12.2.2015. Press.

PREGLED PREPORUKA I PRIMERA IZ PRAKSE

Navedeni primeri iz prakse izabrani su na osnovu postojanja krovnog zakona koji uređuje oblast bezbednosnih provera kako bi se istakle koristi od postojanja istog – na koji način krovni zakon doprinosi uređenju ove oblasti, koje aktere obuhvata i kakve probleme može da predupredi.

Primer Finske

Finska je regulisala pitanje bezbednosnih provera 2002. godine, aktom Ministarstva pravde⁹. Ovaj akt uvodi osnovne procedure za sprovođenje bezbednosnih provera, u skladu sa zaštitom privatnosti subjekta provere i ličnih podataka, a u cilju sprečavanja kriminalnih dela koja bi ozbiljno ugrozila (1) spoljnu i unutrašnju bezbednost Finske, nacionalnu odbranu ili spremnost za vanredne situacije (2) odnose Finske sa drugim državama ili međunarodnim organizacijama (3) javne finansije (4) značajne poslovne tajne privatnih subjekata ili druge privatne interese finansijske prirode (5) bezbednost podataka u smislu zaštite interesa koji su navedeni.

Prema tome, Finska je ovim krovnim aktom uredila osnovna načela principa bezbednosnih provera, najpre određujući za koje se aktere ista vrši. Tako bezbednosnu proveru, osim državnih institucija, mogu da zatraže i državne kompanije, ali i privatne kompanije sa sedištem u Finskoj ili strane kompanije sa registrovanim ogranakom u Finskoj.

Bezbednosne provere uglavnom sprovodi policija, dok Ministarstvo odbrane vrši proveru za svoje zaposlene. Akt je uveo i pojam *ograničene bezbednosne provere* koja se vrši za lica koja imaju pristup određenom objektu radi obavljanja posla (npr. graničnoj zoni na aerodromima). U ovom slučaju, bezbednosnu proveru vrši lokalni ogranak policije na opštini gde se dati objekat nalazi.

U vreme slobodnih tržišta i multinacionalnih kompanija, korporativna bezbednost ima sve veći značaj pa je, u skladu sa time, neophodno imati u vidu i privredne subjekte, državne ili privatne, koji će smatrati da su neki podaci ili objekti koji se

9 Act on Background Checks. 177/2002. Ministry of Justice. Finland.

---

koriste u poslovanju osetljive prirode i prema tome insistirati na bezbednosnoj proveru zaposlenih koji njima imaju pristup. Finski model je dobar primer opšteg, krovnog zakona koji osim što uređuje bezbednosne provere u tradicionalnim oblastima kao što su zaposlenje u državnoj službi, uzima u obzir i novije bezbednosne izazove koji proističu iz razvoja tržišta, u smislu privatizacije i otvorenog tržišta.

Primer Nemačke

U slučaju Nemačke, ovu oblast reguliše Zakon o preduslovima i procedurama za bezbednosne provere koje sprovodi Savezna Vlada¹⁰. Za sprovođenje bezbednosnih provera zadužena je Savezna Kancelarija za zaštitu Ustava¹¹.

Zakon jasno razdvaja uredbe koje se odnose na zaposlenje lica u organima javne vlasti i na druga lica. Tako je i Nemačka uredila pitanje bezbednosnih provera koja se sprovode za fizička lica, sa posebnim fokusom na zaposlenje koje uključuje pristup bezbednosno-osetljivim podacima u privatnom sektoru. U tom slučaju, pored Federalnog ministarstva, za sprovođenje bezbednosne provere nadležno je i Ministarstvo ekonomije i tehnologije.

Međutim, osim razlike u organu vlasti koji je nadležan za sprovođenje bezbednosne provere, ostali članovi koji se odnose na jurisdikciju, bezbednosne upitnike i razmenu informacija u ovoj oblasti, upućuju na iste principe u procesu sprovođenja bezbednosne provere za fizička lica kao i kada su u pitanju lica zaposlena u organima javne vlasti.

Primer Hrvatske

Hrvatska je krovni Zakon o bezbednosnim proverama¹² usvojila 2008. godine, sa poslednjim izmenama uvedenim 2012. godine. Hrvatski zakon uređuje postupak sprovođenja bezbednosnih provera kako za fizička tako i za pravna lica. Ovo obuhvata stupanje u službu kod državnih organa, sigurnosno-obaveštajnih sistema, specijalizovanih tela za suzbijanje organizovanog kriminala i korupcije, Ministarstva spoljnih poslova, tela Evropske unije i tela, objekte ili postrojenja

---

10 Law on Prerequisites and Procedures for Security Clearance Checks Undertaken by the Federal Government (Security Clearance Check Act).

11 Federal Office for the Protection of the Constitution – BfV.

12 Zakon o sigurnosnim proverama. Narodne Novine 85/08, 86/12.

od posebnog značaja za nacionalnu bezbednost (kritična infrastruktura); članove Veća za građanski nadzor sigurnosno obaveštajnih agencija; pružanje fizičko-tehničke zaštite šticećenih lica i objekata; kao i dobijanje državljanstva. Bezbednosne provere podeljene su u tri grupe: (1) za pristup tajnim podacima, (2) temeljna bezbednosna provera, i (3) bezbednosna provera u svrhu zaštite šticećenih osoba i objekata.

Prema tome, Hrvatska je prilikom usvajanja Zakona o bezbednosnim proverama uzela u obzir i pitanje fizičkih lica koja rade na pružanju usluga privatne zaštite, kao i pružanje usluga fizičkog i tehničkog obezbeđenja fizičkih lica i objekata. Ovo pitanje je, usvajanjem Zakona o privatnom obezbeđenju u decembru 2013. godine, otvoreno i u Srbiji. Međutim, pitanje sprovođenja bezbednosne provere za fizička lica u Srbiji – koja je za službenike privatnog obezbeđenja, na primer, sada Zakonom propisana kao uslov za dobijanje potrebnih licenci za rad – trenutno je regulisana Zakonom o policiji u jednoj rečenici, bez dodatnih podzakonskih akata koji bi bliže uredili ovu oblast.

Hrvatski model takođe propisuje i da se bezbednosna provera obnavlja na svakih 5 godina.

Kako bi se predupredili problemi koje nosi eventualno kašnjenje u odgovoru na zahtev nadležnim institucijama da se bezbednosna provera sprovede – što može uticati, na primer, na poslovanje kada su u pitanju privredni subjekti – hrvatski model uvodi i jasne rokove za nadležnu sigurnosno-obaveštajnu agenciju da dostavi izveštaj o sprovedenoj proveri:

- Za bezbednosnu proveru 1. stepena (za pristup podacima označenim stepenom tajnosti „vrlo tajno“): 30-120 dana
- Za bezbednosnu proveru 2. stepena (za pristup podacima označenim stepenom tajnosti „tajno“): 20-90 dana
- Za bezbednosnu proveru 3. stepena (za pristup podacima označenim stepenom tajnosti „poverljivo“): 10-30 dana

---

STUDIJA SLUČAJA: Bezbednosne provere i kritična infrastruktura – primer Slovenije

Slovenija je, poučena iskustvom iz prakse, razvila različite modele za sprovođenje bezbednosnih provera, u skladu sa potrebama koje nose novi načini poslovanja: nove bezbednosne potrebe i novi bezbednosni izazovi. Konkretno, u slučaju slovenačke nuklearne elektrane u Krškou, čije proizvode koriste i Slovenija i Hrvatska, primećena je potreba za sveobuhvatnijim pristupom bezbednosnim proverama osoba koje imaju pristup objektu. U skladu sa time, proces sprovođenja bezbednosnih provera se sada posmatra iz javno-privatnog, među-ministarskog i međunarodnog ugla saradnje.

Bezbednosne provere su u Sloveniji regulisane u više zakona. U slučaju nuklearne elektrane Krško relevantan je zakon koji uređuje kritičnu infrastrukturu, tačnije Zakon o zaštiti od jonizujućeg zračenja i nuklearnoj bezbednosti. Ovaj Zakon detaljno obuhvata pitanje bezbednosnih provera za lica u ovoj oblasti, pa tako članom 120. uređuje čak i bezbednosne provere stranih državljana koji žele da se zaposle na prostoru kritične infrastrukture, koja se vrši u saradnji sa slovenačkom Agencijom za nacionalnu bezbednost.¹³

Prema tome, kako to i primeri iz prakse pokazuju, u vreme slobodnog tržišta i međunarodnih organizacija i korporacija, pitanje upravljanja rizikom i temeljnih bezbednosnih provera fizičkih lica zaposlenih kod privatnih subjekata ne smeju se marginalizovati, jer i ovi subjekti mogu imati značajnog uticaja na sveobuhvatnu bezbednost jedne države kroz, na primer, pružanje usluga obezbeđivanja objekata od značaja za bezbednost zemlje ili, kako je u ovom primeru navedeno, pristup kritičnoj infrastrukturi.

---

13 Milan Tarman. 2015. Security Vetting in Relation to Critical Infrastructure. Published in Comprehensive Approach as „Sine Qua Non“ for Critical Infrastructure Protection. Denis Čaleta and Vesela Radović (eds.). IOS Press.

PREGLED NORMATIVNIH REŠENJA U SRBIJI

U Srbiji je oblast bezbednosnih provera uređena u više zakona i podzakonskih akata u okviru kojih reguliše bezbednosne provere strogo u skladu sa predmetom svakog zakona pojedinačno. Konkretno, to su: Zakon o policiji, Zakon o tajnosti podataka, Zakon o vojsci, Zakon o Vojnobezbednosnoj i Vojnoobaveštajnoj agenciji, Zakon o bezbednosno - informativnoj agenciji, Zakon o oružju i municiji i Zakon o organizaciji i nadležnosti državnih organa u suzbijanju organizovanog kriminala, korupcije i drugih posebno teških krivičnih dela. U okviru navedene normative, odnosno u skladu sa svakim od pobrojanih zakona, doneti su i pojedinačni podzakonski akti koji bliže uređuju ovu materiju. Može se reći da je Zakon o tajnosti podataka najubedljivije uredio oblast bezbednosnih provera za materiju koju uređuje, odnosno za pristup tajnim podacima, kako u samom tekstu Zakona, tako i u pratećim aktima i propisanim obrascima, koji bi se mogli, adekvatno prilagođeni, koristiti kao zadovoljavajući obrazac u svim drugim oblastima.

Međutim, u normativnom okviru u Srbiji ne postoji propisana procedura postupka bezbednosne provere koja se obavlja po zahtevu pravnog ili fizičkog lica koje nije organ javne vlasti – iako je takav zahtev legitiman i obrađuje se u okviru Ministarstva unutrašnjih poslova decenijama unazad.

Najdostupniji primer takve prakse je bezbednosna provera pripadnika privatnog obezbeđenja, koju po službenoj dužnosti obavlja MUP – bez javno poznate procedure. Ono što jeste poznato je da se obavlja terenska provera u okviru koje policijski službenik obilaskom mesta prebivališta/boravišta lica koje proverava, obavlja razgovor sa licem koje je predmet provere i prisutnim licima za koje subjektivno oceni da su relevantni za zahtevanu procenu postojanja bezbednosne smetnje. Ovakav pristup obradi bilo kakvih podataka je diskutabilan. Pripadnici privatnog obezbeđenja samo su najupadljiviji primer iz prakse, pa je opravdano postaviti pitanje – gde su, odnosno kojim zakonom, propisane procedure bezbednosnih provera za pravna ili fizička lica koja nisu organi javne vlasti.

U vreme pisanja ove studije, u toku je javna rasprava o nacrtu novog Zakona o policiji kojim je oblast bezbednosnih provera normativno unapređena u odnosu na važeći Zakon, međutim, procedure su jasno propisane isključivo za pripadnike organa javne vlasti – iako se zahtev za bezbednosnu proveru može podneti i od strane pravnog ili fizičkog lica – za pravno ili fizičko lice koje nije organ javne vlasti.

U ovom delu Analize sagledan je važeći pravni okvir i trenutni nacrti zakona koji obrađuju oblast bezbednosnih provera.

VAŽEĆI NORMATIVNI OKVIR

Zakon o tajnosti podataka

“Sl. glasnik RS” br. 104/2009

Zakon o tajnosti podataka definiše tri stepena tajnosti u zavisnosti od kojeg se vrši i adekvatne bezbednosna provera za pristup podacima. To su:

- 1) osnovna bezbednosna provera, za podatke označene stepenom tajnosti “INTERNO” i “POVERLjIVO”;
- 2) potpuna bezbednosna provera, za podatke označene stepenom tajnosti “STROGO POVERLjIVO”;
- 3) posebna bezbednosna provera, za podatke označene stepenom tajnosti “DRŽAVNA TAJNA”.

Bezbednosnu proveru za pristup tajnim podacima i dokumentima stepena tajnosti “DRŽAVNA TAJNA” i “STROGO POVERLjIVO” vrši Bezbednosno-informativna agencija Republike Srbije, dok za pristup tajnim podacima i dokumentima stepena tajnosti “POVERLjIVO” i “INTERNO” proveru vrši ministarstvo nadležno za unutrašnje poslove.

Bezbednosnu proveru za pristup tajnim podacima i dokumentima svih stepena tajnosti za lica kojima je pristup tajnim podacima i dokumentima potreban radi obavljanja funkcija ili radnih dužnosti u ministarstvu nadležnom za poslove odbrane i u Vojsci Srbije vrši Vojnobezbednosna agencija.

Izuzetno, bezbednosnu proveru za pristup tajnim podacima i dokumentima stepena tajnosti “POVERLjIVO” i “INTERNO” za lica kojima je pristup tajnim podacima i dokumentima potreban radi obavljanja funkcija ili radnih dužnosti u Bezbednosno-informativnoj agenciji, vrši Bezbednosno-informativna agencija.

Bezbednosnu proveru za pristup tajnim podacima i dokumentima stepena tajnosti “STROGO POVERLjIVO” za lica kojima je pristup tajnim podacima i dokumentima tog stepena tajnosti potreban radi obavljanja funkcija ili radnih dužnosti

---

u ministarstvu nadležnom za unutrašnje poslove, vrši ministarstvo nadležno za unutrašnje poslove.

Organi nadležni za bezbednosnu proveru dužni su da u postupku vršenja bezbednosne provere ostvare međusobnu saradnju, a posebno u postupku bezbednosne provere za pristup tajnim podacima označenim stepenom tajnosti "DRŽAVNA TAJNA" i "STROGO POVERLJIVO".

Svrha bezbednosne provere u smislu ovog Zakona je da se izvrši procena bezbednosnog rizika, naročito za pristup tajnim podacima.

Radi vršenja bezbednosne provere, Kancelarija Saveta dostavlja podnosiocu zahteva bezbednosni upitnik. Podnosilac zahteva popunjava osnovni bezbednosni upitnik, a ako se sertifikat zahteva za tajne podatke stepena tajnosti "DRŽAVNA TAJNA" i "STROGO POVERLJIVO", popunjava i poseban bezbednosni upitnik.

U osnovni bezbednosni upitnik unose se sledeći podaci o podnosiocu zahteva:

- 1) ime i prezime, kao i prethodna imena i prezimena;
- 2) jedinstven matični broj građana;
- 3) datum i mesto rođenja;
- 4) državljanstvo, prethodna državljanstva i dvojna državljanstva;
- 5) prebivalište i boravište, kao i prethodna prebivališta;
- 6) bračni status i porodično stanje;
- 7) podaci o licima koja žive u zajedničkom domaćinstvu sa licem na koga se odnosi bezbednosni upitnik (njihova imena i prezimena, zajedno sa prethodnim imenima i prezimenima, njihovi datumi rođenja, kao i odnos sa proveravanim licem);
- 8) ime i prezime, datum rođenja i adresa prebivališta srodnika do drugog stepena srodstva u pravoj i prvog stepena srodstva u pobočnoj liniji, usvojioca, staratelja, očuha, maćehe, odnosno hranitelja;
- 9) stručna sprema i zanimanje;
- 10) podaci o prethodnim zaposlenjima;
- 11) podaci u vezi sa izvršenjem vojne obaveze;
- 12) podaci o krivičnom i prekršajnom kažnjavanju i krivičnim i prekršajnim postupcima koji su u toku;
- 13) medicinski podaci u vezi sa bolestima zavisnosti (alkohol, opojne droge i dr.), odnosno duševnim bolestima;
- 14) kontakti sa stranim službama bezbednosti i obaveštajnim službama;
- 15) disciplinski postupci i izrečene disciplinske mere;

- 16) podaci o članstvu ili učešću u aktivnostima organizacija čije su aktivnosti ili ciljevi zabranjeni;
- 17) podaci o odgovornosti za povredu propisa koji se odnose na tajnost podataka;
- 18) podaci o pravu svojine ili drugom stvarnom pravu na nepokretnosti, podaci o pravu svojine na drugim stvarima upisanim u javni registar, kao i podatak o godišnjem porezu na ukupan prihod građana za prethodnu godinu;
- 19) prethodne bezbednosne provere.

U osnovni bezbednosni upitnik za pravna lica unose se sledeći podaci o podnosiocu zahteva:

- 1) naziv firme i sedište, kao i prethodni nazivi firmi i sedišta;
- 2) matični broj pravnog lica i poresko-identifikacioni broj;
- 3) ime i prezime zastupnika;
- 4) datum i mesto osnivanja;
- 5) podaci o organizacionim jedinicama, ograncima, zavisnim društvima i drugim oblicima povezivanja;
- 6) poreklo osnivačkog kapitala uključujući i promene u poslednje tri godine;
- 7) broj zaposlenih;
- 8) broj zaposlenih za koje se traži sertifikat i vrsta poslova koje obavljaju;
- 9) podaci o osudama za krivično delo, privredni prestup i prekršaj pravnog lica i odgovornih lica u pravnom licu, kao i podaci o postupcima za krivično delo, privredni prestup ili prekršaj protiv pravnog lica koji su u toku;
- 10) podaci o kontaktima sa stranim službama bezbednosti i obaveštajnim službama;
- 11) podaci o učešću u aktivnostima organizacije čije su aktivnosti i ciljevi zabranjeni;
- 12) podaci o odgovornosti za povredu propisa koji se odnose na tajnost podataka;
- 13) podaci o prethodnoj bezbednosnoj proverii;
- 14) podaci o pravu svojine ili drugom stvarnom pravu na nepokretnostima, podaci o pravu svojine na drugim stvarima upisanim u javni registar, kao i podatak o godišnjem finansijskom izveštaju za prethodnu godinu u skladu sa zakonom kojim se uređuje računovodstvo i revizija.

U poseban bezbednosni upitnik, unose se podaci o:

- 1) službi u stranim vojskama i paravojnim formacijama;
- 2) drugi podaci i činjenice, osim podataka navedenih u čl. 58. i 59. koje fizičko, odnosno pravno lice čine podložnim uticajima i pritiscima koji predstavljaju bezbednosni rizik;
- 3) dugovima nastalim usled finansijskih zaduženja ili preuzetih garancija.

Uz popunjeni upitnik, zastupnik pravnog lica dostavlja i popunjeni osnovni bezbednosni upitnik.

Posebna bezbednosna provera vrši se kada se izdavanje sertifikata, odnosno dozvole traži za podatke stepena tajnosti "DRŽAVNA TAJNA" i obuhvata, pored provere činjenica u okviru potpune bezbednosne provere, i proveru činjenica, okolnosti i događaja iz privatnog života podnosioca zahteva, najmanje u poslednjih deset godina od dana podnošenja zahteva za izdavanje sertifikata, koje bi, u slučaju postojanja, predstavljale osnov za sumnju u njegovu poverljivost i pouzdanost, a naročito ako su njegove aktivnosti u suprotnosti sa interesima Republike Srbije, ili ako je povezan sa stranim licima koja mogu da ugroze bezbednost i međunarodne interese Republike Srbije.

U okviru bezbednosne provere nadležni organ sa aspekta bezbednosti ocenjuje navode u popunjenom bezbednosnom upitniku i u skladu sa njima prikuplja lične i druge podatke od lica na koje se ti podaci odnose, od drugih organa javne vlasti, organizacija i lica, iz registara, evidencija, datoteka i zbirki podataka koje se vode na osnovu zakona. Nadležni organ dužan je da, od dana prijema popunjenog upitnika, izvrši bezbednosnu proveru u sledećim rokovima:

- 1) do 30 dana, za osnovnu bezbednosnu proveru;
- 2) do 60 dana, za potpunu bezbednosnu proveru;
- 3) do 90 dana za posebnu bezbednosnu proveru.

Izuzetno, ako za to postoje opravdani razlozi, ovi rokovi se mogu produžiti najduže za vremenski period utvrđen u ovim tačkama, u kom slučaju je nadležni organ dužan da o produženju roka obavesti rukovodioca organa javne vlasti koji je dostavio zahtev za bezbednosnu proveru i Kancelariju Saveta.

Ako se bezbednosna provera ne izvrši u utvrđenim rokovima, smatra se da ne postoji bezbednosni rizik pristupa tajnim podacima podnosioca zahteva.

Organi nadležni za vršenje bezbednosne provere, dostavljaju Kancelariji Saveta izveštaj o rezultatima bezbednosne provere, odnosno posebne bezbednosne provere, uključujući i popunjeni bezbednosni upitnik, sa preporukom za izdavanje ili uskraćivanje sertifikata.

U izveštaju se ne navode izvori bezbednosne provere.

Izveštaj i preporuka označavaju se stepenom tajnosti "POVERLJIVO".

Kancelarija Saveta rešenjem odbija zahtev za izdavanje sertifikata ako se na osnovu izveštaja bezbednosne, odnosno dopunske bezbednosne provere utvrdi:

- 1) da je podnosilac zahteva naveo neistinite i nepotpune podatke u osnovnom, odnosno posebnom bezbednosnom upitniku;
- 2) da podnosilac zahteva ne ispunjava uslove za izdavanje sertifikata
- 3) da podnosilac zahteva nije obezbedio uslove za preduzimanje propisanih mera zaštite tajnih podataka;
- 4) da postoji bezbednosni rizik od pristupa i korišćenja tajnih podataka podnosioca zahteva.

Obrazloženje rešenja o odbijanju izdavanja sertifikata ne sadrži podatke koji se smatraju tajnim u smislu ovog zakona, niti navođenje izvora bezbednosne provere.

Može se smatrati da Zakon o tajnosti podataka najbolje definiše, propisuje, reguliše i podzakonski dopunjuje bezbednosnu proveru u proceduralnom smislu – ali samo na zahtev državnog organa i u svrhu pristupa tajnim podacima.

Ostaje pitanje kako će se proveravati npr. izvršioci privatnog obezbeđenja koji će imati, ili bi vršenjem poslova mogli imati, pristup tajnim podacima u slučajevima kada budu štitili kritičnu infrastrukturu ili objekte od značaja za odbranu Republike Srbije. U okviru Komisije za javno privatno partnerstvo u sektoru bezbednosti Republike Srbije (koje je CEAS član) bilo je govora o modelu po kome bi podnosilac zahteva za sertifikaciju bila Privredna komora Srbije – po osnovu javnog ovlašćenja – ali takvo rešenje još nije normirano.

Zakon o policiji

"Sl. glasnik RS" br. 101/2005 i 92/2011

Policija može o licu koje želi da zasnuje radni odnos u Ministarstvu, kao i radi izvršavanja zadataka u policiji, da prikuplja podatke uz pisanu saglasnost lica čiji se podaci prikupljaju, kao i podatke na osnovu kojih utvrđuje bezbednosne smetnje za izvršavanje zadataka u policiji.

Bezbednosna provera obuhvata proveru podataka utvrđenih propisima o uslovima za dobijanje oružnog lista, kao i podataka koje kandidat za zasnivanje radnog odnosa daje u postupku zasnivanja istog. O licu koje želi da zasnuje radni odnos u Ministarstvu, podaci se prikupljaju u postupku bezbednosnih provera uz prethodnu pisanu saglasnost tog lica i u druge svrhe se ne mogu koristiti.

Bezbednosna provera u skladu sa ovim Zakonom predstavlja skup mera i aktivnosti kojima se utvrđuje postojanje, odnosno nepostojanje bezbednosne smetnje. Bezbednosna smetnja je činjenica koja onemogućava prijem u radni odnos u Ministarstvu, a u skladu sa sledećim uslovima:

- 1) je državljanin R. Srbije
- 2) ima najmanje srednju stručnu spremu;
- 3) bude mlađe od 27 godina ako se prima na radno mesto sa srednjom stručnom spremom, odnosno da bude mlađe od 30 godina ako se sa manje od pet godina radnog staža prima na radno mesto sa višom ili visokom stručnom spremom;
- 4) ima psihofizičke sposobnosti potrebne za obavljanje poslova radnog mesta, predviđene aktom iz člana 4. stav 4. ovog zakona, što dokazuje lekarskim uverenjem Zavoda za zdravstvenu zaštitu radnika Ministarstva unutrašnjih poslova;
- 5) ima regulisanu vojnu obavezu ili u skladu sa zakonom može biti radom u policiji oslobođen vojne obaveze, ako je lice koje se prima u policiju muškarac;
- 6) nema dvojno državljanstvo;
- 7) je bezbednosno provereno i da za to lice nema bezbednosnih smetnji.

U radni odnos za obavljanje poslova u Ministarstvu ne može se primiti lice koje je osuđivano zbog krivičnog dela za koje se goni po službenoj dužnosti; protiv koga se vodi krivični postupak za takvo krivično delo; koje je osuđivano na bezuslovnu kaznu zatvora u trajanju dužem od tri meseca; ili kome je služba u

državnom organu ili pravnom licu sa javnim ovlašćenjima prestala zbog teške povrede službene dužnosti pravosnažnom odlukom nadležnog organa.

Predviđeno je da se postupak bezbednosnih provera i sadržina obrazaca koji su u funkciji postupka uređuju aktom ministra, međutim ta obaveza iz važećeg Zakona nije ispunjena.

Od decembra 2013. godine na snazi je i Zakon o privatnom obezbeđenju koji propisuje obavezu da fizička lica – službenici obezbeđenja – pre pristupanja polaganju stručnog ispita moraju imati pozitivnu bezbednosnu proveru. Tim Zakonom predviđeno je da proveru vrši Ministarstvo unutrašnjih poslova. Međutim, postojećim, kao ni Nacrtom novog Zakona o policiji, nije propisana procedura bezbednosne provere koja se vrši konkretno u ovom slučaju. S tim u vezi i stoji primedba da je bezbednosna provera za pravna i fizička lica koja nisu organ javne vlasti u više slučajeva neophodna, dok je u ovom, konkretnom slučaju, čak i propisana zakonom, a da nigde nije regulisana kao takva, osim u članu 11 stavu 1 tački 6 Zakon o oružju i municiji koji počinje da se primenjuje od aprila 2016 godine gde se propisuje da oružje iz kategorije B mogu nabavljati i držati fizička lica koja na osnovu bezbednosno-operativne provere u mestu prebivališta, boravišta, mestu rada, svojim ponašanjem ne ukazuju na to da će predstavljati opasnost za sebe ili druge i javni red i mir. Na ovaj član poziva se i Zakon o privatnom obezbeđenju, međutim, ostaje isto pitanje – procedura za vršenje bezbednosne provere fizičkih lica koja nisu organ javne vlasti nigde nije propisana. Odrednica – **ako svojim ponašanjem ne ukazuje da će predstavljati bezbednosnu smetnju** - u najmanju ruku nije dovoljna.

Zakon o vojsci

“Sl. glasnik RS” br. 116/2007, 88/2009, 101/2010 – durgi zakon i 10/2015

Za profesionalno vojno lice može biti primljen državljanin Republike Srbije koji je pored opštih uslova bezbednosno proveren da nema bezbednosnih smetnji za prijem u profesionalnu vojnu službu, u skladu sa propisima kojima je uređeno vršenje bezbednosne provere u Ministarstvu odbrane, a to je Pravilnik o bezbednosnim proverama lica koje vrši Vojnobezbednosna agencija (*“Sl.vojni list”*, br.18/2010).

Zakon o Vojnobezbednosnoj i Vojnoobaveštajnoj agenciji

“Sl. glasnik RS” br. 88/2009 i 17/2013

U okviru definicije poslova i zadataka Vojnobezbednosne agencije propisana je i personalna bezbednost - bezbednosna provera lica i izdavanje bezbednosnih sertifikata za lica kojima je pristup tajnim podacima potreban radi obavljanja funkcije ili radnih dužnosti u VBA i VOA kao i obavljanje bezbednosne provere kandidata za prijem u radni odnos u Ministarstvo odbrane i na službu u Vojsku Srbije, kao i drugih lica koja su od značaja za obavljanje poslova u saradnji sa Bezbednosno-informativnom agencijom i policijom.

Zakon o Bezbednosno informativnoj agenciji

“Sl. glasnik RS”, br. 42/2002, 111/2009 i 66/2014

Na prava, dužnosti i odgovornosti po osnovu radnog odnosa na pripadnike Agencije shodno se primenjuju propisi koji važe za radnike ministarstva nadležnog za unutrašnje poslove.

Imajući u vidu da Bezbednosno-informativna agencija takođe vrši i bezbednosne provere za treća lica, po zahtevu organa javne vlasti, Informator o radu Agencije pruža uvid u njene nadležnosti kada je u pitanju vršenje bezbednosne provere za druga lica, pozivajući se na nekoliko zakona: Zakon o tajnosti podataka čl.54.; Zakon o organizaciji i nadležnosti državnih organa u suzbijanju organizovanog kriminala, korupcije i drugih posebno teških krivičnih dela čl.16.; Zakon o izvršenju kazne zatvora za krivična dela organizovanog kriminala čl.12.; Zakon o odbrani čl.81. ; Zakon o strancima čl.11. i Zakon o Bezbednosno-informativnoj agenciji čl.9.

Zakon o privatnom obezbeđenju

„Sl. glasnik RS“, br. 104/2013 i 42/2015

Zakon o privatnom obezbeđenju u članu 12. propisuje da se licenca za vršenje poslova privatnog obezbeđenja izdaje fizičkom licu koje ispunjava opšte uslove za dobijanje svake od utvrđenih vrsta licence. U ove uslove, između ostalog spada i uslov da je fizičko lice “prošlo odgovarajuću bezbednosnu proveru”.

Međutim, u samom Zakonu nije propisano šta se podrazumeva pod terminom “odgovarajuća bezbednosna provera”, niti važeći Zakon o policiji - imajući u vidu da je Ministarstvo unutrašnjih poslova definisano kao nadzorni organ nad sektorom privatnog obezbeđenja - definiše procedure bezbednosne provere koja se vrši za fizička lica, za vršenje poslova privatnog obezbeđenja. Nacrt novog Zakona o policiji takođe ne uređuje bliže ovu materiju, obzirom da procedura bezbednosnih provera za fizička lica koja su, u ovom slučaju izvršioци privatnog obezbeđenja, odnosno nisu zaposleni u organima javne vlasti, nigde nije jasno definisana.

U uvodnim odredbama Zakona o privatnom obezbeđenju u članu 3. bezbednosna provera definisana je kao provera koju, u skladu sa zakonom kojim se uređuje oružje i municija, vrši Ministarstvo unutrašnjih poslova. Međutim, ni Zakon o oružju i municiji ne propisuje konkretne procedure bezbednosnih provera, već samo taksativno nabroja koje uslove lice mora da ispuni kako bi dobilo dozvolu za nošenje ili držanje oružja.

Zakon o oružju i municiji – u primeni do aprila 2016 godine

„Sl. glasnik RS“, br. 9/92, 53/93, 67/93, 48/94, 44/98, 39/2003, 101/2005 - dr. zakon, 85/2005 - dr. zakon, 27/2011 - odluka US i 104/2013 - dr. zakon

Iako se u važećem Zakonu nigde decidno ne spominje bezbednosna provera, predstavnici Ministarstva unutrašnjih poslova često se pozivaju na određene delove, kada se u toku javnih skupova na temu privatnog obezbeđenja pokrene pitanje bezbednosnih provera,¹⁴ konkretno na odredbe koje definišu nabavljanje, držanje i nošenje oružja i municije.

14 Na CEAS okruglom stolu *Obuka i licenciranje u privatnom obezbeđenju u Srbiji* upitan po kom principu će se vršiti bezbednosna provera za izvršioce privatnog obezbeđenja, predstavnik Uprave policije uputio je CEAS istraživača upravo na odredbe Zakona o oružju i municiji.

Odobrenje za nabavljanje vatrenog oružja neće se izdati:

- 1) maloletnom licu i licu lišenom poslovne sposobnosti;
- 2) licu osuđivanom za krivična dela napada na ustavno uređenje, ugrožavanja teritorijalne celine, podriivanja vojne i odbrambene moći, nasilja prema predstavniku najvišeg državnog organa, oružane pobune, terorizma, diverzije, povrede teritorijalnog suvereniteta, otmice vazduhoplova, ugrožavanja bezbednosti leta vazduhoplova, ubistva, teške telesne povrede, lake telesne povrede, učestvovanja u tuči, ugrožavanja sigurnosti, ugrožavanja opasnim oruđem pri tuči ili svađi, otmice, silovanja, protivprirodnog bluda, teške krađe, razbojničke krađe, razbojništva, teški slučajevi razbojničke krađe i razbojništva, iznude, izazivanja opšte opasnosti, nezakonitog lova, sprečavanja službenog lica u vršenju službene dužnosti, ometanja ovlašćenog službenog lica u obavljanju poslova bezbednosti ili održavanja javnog reda i mira, sprečavanja ovlašćenog službenog lica u obavljanju poslova bezbednosti ili održavanja javnog reda i mira, nasilničko ponašanje, izrađivanje i nabavljanje oružja i sredstava namenjenih za izvršenje krivičnog dela, učestvovanje u skupini koja izvrši nasilje i za krivično delo utvrđeno ovim zakonom;
- 3) licu protiv koga se vodi krivični postupak za krivična dela koja se gone po službenoj dužnosti, za vreme dok traje postupak;
- 4) licu koje u poslednje tri godine od dana podnošenja zahteva za izdavanje odobrenja za nabavljanje oružja kažnjavano za prekršaj javnog reda i mira za koji je propisana kazna zatvora ili prekršaj utvrđen ovim zakonom;
- 5) licu protiv koga se vodi prekršajni postupak za prekršaj javnog reda i mira za koji je propisana kazna zatvora ili prekršaj utvrđen ovim zakonom, za vreme dok traje postupak;
- 6) licu koje nije obučeno za rukovanje vatrenim oružjem.

Odobrenje za nabavljanje oružja neće se izdati i kad je to neophodno za zaštitu lične i imovinske sigurnosti drugih lica, javni red i mir ili za bezbednost i odbranu Republike.

Kad se u postupku za izdavanje odobrenja opravdano posumnja da podnosilac zahteva nije zdravstveno sposoban da rukuje vatrenim oružjem, nadležni organ uputiće ga na lekarski pregled.

Uz zahtev za odobrenje za nabavljanje oružja, podnosilac prilaže uverenje da protiv njega nije pokrenuta istraga, ili podignuta optužnica i uverenje ovlašćene organizacije da je obučen za rukovanje vatrenim oružjem.

Očigledno je da postoji određena bezbednosna provera kroz koju prolaze lica u postupku izdavanja dozvole, posebno u odredbama koje definišu da će **se zahtev odbiti ukoliko postoje druge smetnje koje nisu navedene Zakonom** – a o čemu dokaz dostavlja sam podnosilac zahteva, odnosno fizičko lice. Prema tome, još jednom nailazimo na praznine u sprovođenju bezbednosnih provera – kako u proceduralnom tako i u smislu evidencija o prikupljenim podacima.

Kako je taj proces “pravno nevidljiv” nije poznata sudbina prikupljenih podataka, što nije u skladu pre svega sa Ustavom Republike Srbije, a onda i nizom drugih propisa koji obavezuju na zaštitu podataka o ličnosti i zaštitu privatnosti.

Zakon o oružju i municiji – u primeni od aprila 2016

Novi zakon o oružju i municiji usvojen je u aprilu 2015 god a počinje da se primenjuje po isteku od godinu dana od dana usvajanja, uslove za dobijanje dozvole za nošenje oružja B kategorije za fizička lica, propisuje u Članu 11:

Oružje iz kategorije B mogu nabavljati i držati fizička lica koja:

- 1) su punoletna;
- 2) su državljani Republike Srbije ili stalno nastanjeni stranci;
- 3) su zdravstveno sposobna za držanje i nošenje oružja;
- 4) nisu pravnosnažno osuđivana na kaznu zatvora za krivična dela: protiv života i tela, protiv sloboda i prava čoveka i građanina, protiv polne slobode, protiv braka i porodice, protiv imovine, protiv zdravlja ljudi, protiv opšte sigurnosti ljudi i imovine, protiv ustavnog uređenja i bezbednosti Republike Srbije, protiv državnih organa, protiv javnog reda i mira, protiv čovečnosti i drugih dobara zaštićenih međunarodnim pravom ili se protiv njih vodi postupak za navedena krivična dela;
- 5) nisu pravnosnažno kažnjavana u poslednje četiri godine za prekršaje iz oblasti javnog reda i mira za koje je propisana kazna zatvora i za prekršaje iz ovog zakona;

-
- 6) **na osnovu bezbednosno-operativne provere u mestu prebivališta, boravišta, mestu rada, svojim ponašanjem ne ukazuju na to da će predstavljati opasnost za sebe ili druge i javni red i mir;**
  - 7) su obučena za rukovanje vatrenim oružjem;
  - 8) imaju opravdan razlog i to:
    - (1) za oružje za ličnu bezbednost iz kategorije B - ukoliko učine verovatnim da bi im mogla biti ugrožena lična bezbednost zbog prirode posla ili drugih okolnosti,
    - (2) za lovačko oružje kategorije B – dostave dokaz da ispunjavaju uslove za posedovanje lovne karte,
    - (3) za sportsko oružje – uverenje o aktivnom članstvu u sportskoj streljačkoj organizaciji;
  - 9) imaju uslove za bezbedan smeštaj i čuvanje oružja.

Zakon o organizaciji i nadležnosti državnih organa u suzbijanju organizovanog kriminala, korupcije i drugih posebno teških krivičnih dela

“Sl. glasnik RS”, br. 42/2002, 27/2003, 39/2003, 67/2003, 29/2004, 45/2005, 61/2005, 72/2009

Lica koja vrše funkciju, odnosno obavljaju poslove i zadatke u državnim organima i posebnim organizacionim jedinicama iz ovog zakona, dužna su da pre stupanja na funkciju, odnosno rad, dostave Agenciji za borbu protiv korupcije, u pisanoj formi, potpune i tačne podatke o svojoj imovini i imovini svog bračnog druga, krvnih srodnika u pravoj liniji, a u pobočnoj do trećeg stepena krvnog srodstva i u tazbinskom srodstvu do drugog stepena.

Evidentiranje i proveru podataka vrši Agencija za borbu protiv korupcije, u skladu sa posebnim zakonom.

Bezbednosne provere navedenih lica vrši ministarstvo nadležno za unutrašnje poslove, Bezbednosno-informativna agencija i Vojnobezbednosna agencija. Bezbednosne provere mogu se obaviti bez znanja tih lica pre stupanja na rad, odnosno funkciju, tokom vršenja funkcije, odnosno obavljanja poslova, kao i godinu dana po prestanku vršenja funkcije, odnosno obavljanja poslova.

Način obavljanja bezbednosnih provera iz stava 3. ovog člana, kao i evidentiranje prikupljenih podataka, uređuje se aktom Vlade - Uredbom o evidentiranju imovnog stanja lica koja vrše funkciju, odnosno obavljaju poslove i zadatke u posebnim organizacionim jedinicama iz Zakona o organizaciji i nadležnosti državnih organa u suzbijanju organizovanog kriminala¹⁵. Uredba, članom 5a, propisuje da bezbednosne provere lica iz Zakona o organizaciji i nadležnosti državnih organa u suzbijanju organizovanog kriminala, korupcije i drugih posebno teških krivičnih dela obavlja Bezbednosno-informativna agencija, u skladu sa propisima o načinu obavljanja poslova iz njene nadležnosti.

Podaci iz ovog Zakona su tajni podaci, određeni u skladu sa zakonom koji uređuje tajnost podataka.

Zakon o državljanstvu

"Sl. glasnik RS", br. 135/2004 i 90/2007

Iako se Zakonom o državljanstvu nigde konkretno ne pominje sprovođenje bezbednosnih provera, u delu koji propisuje postupak za sticanje i prestanak državljanstva Republike Srbije u članu 41. kaže se da **Ministarstvo nadležno za unutrašnje poslove može odbiti zahtev za sticanje državljanstva Republike Srbije prijemom ili prestanak državljanstva Republike Srbije, iako su ispunjeni uslovi propisani ovim zakonom, ako oceni da postoje razlozi od interesa za Republiku Srbiju zbog kojih zahtev za sticanje ili prestanak državljanstva treba odbiti.**

Da bi se utvrdilo prisustvo razloga za odbijanje zahteva za sticanje državljanstva, koji po svojoj prirodi ne može biti ništa drugo do bezbednosna smetnja, neophodno je sprovesti bezbednosnu proveru za lice koje podnese zahtev za sticanje državljanstva.

U tom kontekstu postavljaju se pitanja – **da li podnosilac zahteva za sticanje državljanstva potpisuje pristanak za vršenje bezbednosne provere? Ko je nadležan za propisivanje obrazaca pristanka? Ko je vrši? Po kojim procedurama?; i sl.**

¹⁵ "Službeni glasnik RS", br. 72/2003 i 73/2007.

NACRTI ZAKONA

Nacrt Zakona o policiji

U Nacrtu novog Zakona o policiji, vršenje bezbednosnih provera definisano je kao skup mera i radnji kojima se utvrđuje postojanje ili nepostojanje bezbednosnih smetnji za vršenje određenih poslova. Bezbednosna smetnja predstavlja jasnu, tačnu, precizno navedenu činjenicu koja ukazuje da kandidat ne ispunjava uslove za prijem u radni odnos u Ministarstvo.

U skladu sa tim, policija ima pravo da vrši bezbednosne provjere:

- 1) kandidata za prijem u radni odnos u Ministarstvo;
- 2) kandidata za obuku u Centru za osnovnu policijsku obuku;
- 3) kandidata za upis studenata na visokoškolsku ustanovu za potrebe policijskog obrazovanja;
- 4) za zaposlene policijske službenike;
- 5) za prijem u radni odnos u drugim državnim organima u skladu sa propisima koji regulišu tu oblast, po zahtevu tog organa;
- 6) lica kojima se odobrava pristup određenim objektima, odnosno mestima pod posebnom bezbednosnom zaštitom;
- 7) i u drugim slučajevima propisanim zakonom.

Ako se bezbednosna provera vrši po zahtevu državnog organa ili drugog lica, ovlašćeni podnosilac zahteva za vršenje bezbednosne provjere je dužan, da mesno nadležnoj organizacionoj jedinici Ministarstva dostavi pisanu saglasnost kandidata lica iz stava 1. tačke 1) do 7) ovog člana kao i drugih lica za vršenje bezbednosnih provera.

Bezbednosna provera ne obuhvata obradu naročito osetljivih podataka o ličnosti, u skladu sa propisima kojima je uređena oblast zaštite podataka o ličnosti.

Nacrt novog Zakona o policiji uvodi tri različita nivoa bezbednosnih provera, u zavisnosti od obima podataka koji su predmet provere.

- Prvi nivo bezbednosne provere podrazumeva obradu podataka iz službenih evidencija Ministarstva i prikupljanje podataka neposrednim operativno-terenskim radom. Postupak bezbednosne provere prvog nivoa vrši se za sve zaposlene u Ministarstvu na period od pet godina.
- Drugi nivo bezbednosne provere vrši se za rukovodioce užih unutrašnjih organizacionih jedinica (rukovodioci srednjeg nivoa). Drugi nivo bezbednosne provere podrazumeva obradu podataka iz stava 3. ovog člana, kao i potpunu proveru podataka iz evidencija drugih državnih organa, organa državne uprave, teritorijalne autonomije, jedinica lokalne samouprave i imaoca javnih ovlašćenja. Postupak bezbednosne provere drugog nivoa vrši se na period od tri godine.
- Treći nivo bezbednosne provere vrši se za lica na položaju, postavljena lica, odnosno rukovodioce strateškog nivoa u Ministarstvu, kao i u drugim slučajevima propisanim zakonom. Treći nivo bezbednosne provere podrazumeva obradu podataka iz st. 3. i 6. ovog člana, kao i podataka iz evidencija drugih službi bezbednosti. Postupak bezbednosne provere trećeg nivoa vrši se na period od dve godine.

Lice koje zasniva radni odnos u Ministarstvu dužno je da prilikom konkurisanja popuni i potpiše Upitnik o identifikacionim podacima, kao i lica na koja se Upitnik odnosi. Ukoliko lice, kandidat za zasnivanje radnog odnosa odbije da popuni i potpiše Upitnik o identifikacionim podacima, smatraće se da je odustalo od postupka zasnivanja radnog odnosa, prijema na obuku za obavljanje poslova policajca, upisa na visokoškolsku ustanovu za potrebe policijskog obrazovanja.

Zahtev za obavljanje bezbednosnih provera organizaciona jedinica koja sprovodi postupak zasnivanja radnog odnosa, dostavlja nadležnom organu po mestu prebivališta kandidata, lica za koje je potrebno izvršiti proveru.

Pre početka vršenja provere policijski službenik koji vrši proveru obavestiće lice o obradi podataka, u skladu sa zakonom.

Sadržinu Upitnika iz stava 1. ovog člana propisuje ministar.

U postupku obavljanja provjere prikupljaju se i proveravaju podaci iz Upitnika, kao i:

- 1) drugi podaci o osobama s kojima živi u zajedničkom domaćinstvu;
- 2) podaci iz kaznene i drugih evidencija koje vode nadležni organi;
- 3) podaci o optužnim predlozima, pokrenutim krivičnim i prekršajnim postupcima;
- 4) informacije o navikama, sklonostima i ponašanju;
- 5) ostali podaci od značaja za rad u Ministarstvu unutrašnjih poslova.

Provera se obavlja neposrednim razgovorom sa licem koje se proverava; uviđom u službene evidencije i zbirke podataka koje vode nadležni organi; neposrednim razgovorima sa drugim osobama po proceni nadležnog službenika koji vrši proveru; i/ili neposrednim opažanjem službenika koji vrši proveru.

Postupak provjere vrši se u roku od 30 dana od dana prijema zahteva za proveru. Ako se zasnivanje radnog odnosa ne realizuje u roku od jedne godine od dana obavljene provjere, nadležna organizaciona jedinica koja sprovodi postupak zasnivanja radnog odnosa, dužna je da pribavi ponovnu proveru.

U toku javne rasprave o nacrtu ovog Zakona, upitani da li su “**druga lica**” iz **člana 96. stav 3** – sva pravna i fizička lica koji **nisu organ javne vlasti** – predstavnici radne grupe u okviru Ministarstva unutrašnjih poslova dali su **potvrđan odgovor**, međutim pitanje procedure u vršenju bezbednosne provjere za ta lica ostalo je bez odgovora. Ovakvo stanje zabrinjava, s obzirom na to da Nacrtom Zakona nije predviđeno da se ova oblast dodatno uredi podzakonskim aktima, što znači da će tekst Zakona biti jedini propis po kome se postupa u praksi – ukoliko ga Vlada usvoji u trenutnoj formi.

Nacrt Zakona o evidencijama i obradi podataka u oblasti unutrašnjih poslova

Ovim zakonom uređuje se prikupljanje i vršenje drugih radnji obrade podataka u oblasti unutrašnjih poslova, svrha obrade, prava i zaštita prava lica čiji se podaci obrađuju, evidencije u oblasti unutrašnjih poslova, vrste i sadržinu evidencija, ovlašćenja za obradu podataka, rokovi u kojima se podaci obrađuju, način raspolaganja podacima, obezbeđivanje kvaliteta, zaštite, čuvanje i nadzor nad obradom podataka, kao i druga pitanja od značaja za obradu podataka u oblasti unutrašnjih poslova.

Svrha obrade podataka o ličnosti između ostalog je i vršenje bezbednosnih provera.

Ministarstvo, u svrhu vršenja bezbednosnih provera, prikuplja i obrađuje podatke, i to: ime, prezime, prethodna imena i prezimena, jedinstveni matični broj građana, datum i mesto rođenja, državljanstvo, prethodna državljanstva i dvojna državljanstva, prebivalište i boravišta, kao i prethodna prebivališta, bračni status i porodično stanje, podatke o licima koja u zajedničkom domaćinstvu sa licem na koga se odnosi upitnik (njihova imena i prezimena, zajedno sa prethodnim imenima i prezimenima, njihovi datumi rođenja, kao i odnos sa proveravanim licem), ime i prezime, datum rođenja, i adresa prebivališta srodnika do drugog stepena srodstva u pobočnoj liniji, supružnika, usvojioca, staratelja, očuha, maćehe, odnosno hranitelja, stručna sprema i zanimanje, podaci o prethodnim zaposlenjima, podaci u vezi sa vršenjem vojne obaveze, podaci o krivičnom i prekršajnom kažnjavanju i krivičnim i prekršajnim postupcima koji su u toku, medicinski podaci u vezi sa bolestima zavisnosti, odnosno duševnim bolestima, disciplinski postupci i izrečene disciplinske mere, kao i podaci o članstvu ili učešću u aktivnostima organizacija čije su aktivnosti ili ciljevi zabranjeni.

ZAKLJUČCI

Iz analize važećeg pravnog okvira koji reguliše oblast bezbednosnih provera, jasno je da je ona rasuta u više Zakona koji je obrađuju kruto u okvirima predmeta samih pojedinačnih zakona.

Trenutno, jedini koji ovu oblast uređuje temeljno u okvirima svoje “nadležnosti”, odnosno materije koju uređuje je Zakon o tajnosti podataka koji temeljno i sveobuhvatno propisuje ko, kako i kome podnosi zahtev za sprovođenje bezbednosne provere, nadalje, ko je, kako i u kom roku vrši, i na kraju, ko, kako, i gde čuva i raspoláže prikupljenim podacima.

Nacrti Zakona o policiji i Zakona o evidencijama koje vodi MUP, nešto jasnije i sveobuhvatnije, u odnosu na važeće zakone – regulišu oblast bezbednosnih provera, međutim određeni nedostaci postoje. Pre svega, nije propisana procedura za vršenje bezbednosnih provera po zahtevu lica koja nisu organ javne vlasti i za lica koja nisu organ javne vlasti (pravna i/ili fizička), niti je ostavljena mogućnost da se to bliže uredi podzakonskim aktima.

Ustav Republike Srbije u članu 42. propisuje da se prikupljanje, držanje, obrada i korišćenje podataka o ličnosti uređuju zakonom. Shodno tome, minimum pitanja koja moraju da budu uređena zakonom jesu: **svrha obrade podataka o ličnosti, vrste podataka o ličnosti, način korišćenja podataka o ličnosti i rokovi njihovog čuvanja**. Uređivanje ovih pitanja u okviru podzakonskog akta nije u skladu sa Ustavom, što znači da nije dobro rešenje izostaviti pitanje bezbednosnih provera - za pravna i fizička lica koja nisu organ javne vlasti – u odgovarajućem zakonu (Zakon o policiji), i ostaviti ga podzakonskom aktu na uređenje.

Krovni zakon ili upotpunjavanje tematskih propisa?

Poverenik za informacije of javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti uputio je Vladi Republike Srbije Inicijativu za donošenje Zakona o bezbednosnim proverama 15. oktobra 2012. godine. Obrazloženje za ovakvu Inicijativu zasniva se na činjenici da je materija bezbednosnih provera već decenijama uređena u Srbiji u nekoliko zakona i drugih propisa, ali samo segmentarno, nepotpuno i neprecizno, kao i da većina ovih zakona i propisa ne sadrži odredbe o osnovnim pojmovima, subjektima koji se proveravaju, svrsi i postupku vršenja provera, ro-

kovima, i dr, što ostavlja isuviše prostora za diskreciono tumačenje i postupanje nadležnih organa, čak i pojedinaca. U slučaju kada predmetni propisi sadrže ove odredbe, onda su iste gotovo po pravilu nepotpune i/ili se odnose isključivo na oblasti koje se neposredno uređuju ovim propisima. Trenutna situacija dovodi do kršenja ljudskih prava i sloboda, posebno prava na privatnost, odnosno prava na zaštitu podataka o ličnosti.

Izdvojeno stručno mišljenje zamenika Poverenika za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti: Aleksandar Resanović

Poštujući načelo iz Ustava Srbije i Zakona o zaštiti podataka o ličnosti da obrada podataka o ličnosti mora da bude uređena zakonom, Poverenik, sa svog delokruga rada ukazuje na neophodnost da materija bezbednosnih provera bude uređena zakonom, a ne podzakonskim aktima ili internim aktima, kao što je sada ne tako redak slučaj.

Ako bi se upustili u raspravu da li je za celovito uređenje bezbednosnih provera dovoljno doneti samo nove sektorske zakone i/ili značajno unaprediti postojeće, npr. u oblasti zapošljavanja u državnim organima, naročito u policiji, vojsci i službama bezbednosti, u oblasti školovanja u školskim ustanovama koje su prohodne za zapošljavanje u navedenim državnim organima, itd, ili je, pored ovih zakona, potrebno doneti i krovni zakon o bezbednosnim proverama.

Opređeljivanjem za prvu opciju, postoji realna mogućnost da bi brojna rešenja sadržana u odredbama ovih zakona, a naročito ona rešenja opšteg karaktera, bila međusobno slična, a ponekad ista. Ovo je potrebno izbeći kako bi svaki od ovih sektorskih zakona sadržao odredbe, i materijalne i procesne, koje su sveobuhvatne, precizne i konkretno definisane. Time bi materija bezbednosnih provera u datom sektoru bila u potpunosti uređena, što sada nije slučaj skoro ni u jednom sektorskom zakonu, osim u određenoj meri u Zakonu u tajnosti podataka.

Druga opcija bi mogla da bude na tragu rešavanja mogućeg problema iz prve opcije, jer bi jedan krovni zakon o bezbednosnim proverama na jedinstven i celovit način uređio sva načelna pitanja koja bi, da nema tog krovnog zakona, trebalo da uređi svaki sektorski zakon ponaosob. Ta načelna pitanja bi bila, npr: šta su bezbednosne smetnje; šta su bezbednosne provere i koje vrste ovih provera

---

postoje; koji organi su ovlašćeni da vrše bezbednosne provere; načela vršenja bezbednosnih provera (svrsishodnost – rezultati provera koje se vrše mogu se koristiti samo u određenu, unapred definisanu svrhu, srazmernost – podaci koji se prikupljaju proverama potrebno je da su odgovarajući i prikladni svrsi; informisanost – potrebno je da lica budu unapred upoznata u kojim situacijama se nad njima vrše provere i sa pitanjima, sadržanim u obaveznim obrascima, na koja ce morati da daju odgovore, kao i da ako postoje bezbednosne smetnje zbog kojih nisu prošla bezbednosne provere, budu obavještena o istim); čuvanje rezultata izvršenih bezbednosnih provera – rokovi, bezbednosne mere i dr, kao i po potrebi druga načelna pitanja. Ovakve načelne odredbe bi dalje trebalo da budu razrađene u sektorskim zakonima, kao i da u istim bude precizno uređen postupak, primereno potrebama datog sektora, kao i druga pitanja.

Ali, bez obzira na opredeljivanje za opciju sa ili bez krovnog zakona, neophodno je da materija bezbednosnih provera bude uređena zakonom i da se obezbedi dosledna primena zakona.

Izdvojeno stručno mišljenje profesora na pravnom fakultetu Univerziteta Union: dr Saša Gajin

Imajući u vidu nezadovoljavajuće stanje u postojećoj pravnoj regulativi, kao i potrebu neodložnog unapređivanja pravnog sistema u oblasti bezbednosnih provera, postavlja se pitanje da li bi materijalnopravno, procesnopravno i pravno-tehnički bilo svrsishodno ovu materiju regulisati jedinstvenim zakonskim tekstom. Bezbednosna provera nikad nije i ne može se razumeti kao cilj sama sebi, već samo kao sredstvo za ostvarivanje drugih specifičnih i precizno određenih ciljeva, koji su zakonom utvrđeni i koji se smatraju legitimnim u demokratskom društvu. U tom smislu značajno je istaći razlike koje bi u materijalnom i procesnom smislu pratile vršenje bezbednosnih provera u posebnim oblastima.

Naime, ako se uporede konkretne situacije u kojima bi trebalo urediti pitanje bezbednosnih provera, zaključuje se da je za svaku oblast, kao što je pristup tajnim podacima, zapošljavanje i ovlašćenja zaposlenih i funkcionera u bezbednosno osetljivim organima i službama, ovlašćenja lica koja su angažovana na poslovima fizičko-tehničkog obezbeđenja, upis u pojedine škole i visokoškolske ustanove, dozvola za posedovanje i nošenje oružja i municije i sl, potrebno propisati posebne materijalne i formalne uslove bezbednosne provere.

Materijalni uslovi se, pre svega, odnose na razloge i kriterijume za bezbednosnu proveru, i to ne apstraktno definisane, već konkretno usmerene na cilj, odnosno svrhu prikupljanja i obrade podataka o ličnosti. U kontekstu bezbednosne provere u jednoj od navedenih oblasti, važno je primetiti, ovi razlozi i kriterijumi bitno se razlikuju od razloga i kriterijuma koji dominiraju u drugim oblastima.

Slično tome, procesnopravni uslovi odnose se na nadležnost za vršenje bezbednosne provere i donošenje odluke na osnovu bezbednosne procene, što uključuje i pitanje korišćenja pravnih lekova protiv ove odluke, kao i na pravila postupanja prilikom bezbednosne provere, a posebno pitanje propisivanja obrasca bezbednosne provere, čija je pak sadržina u potpunosti uslovljena prethodno definisanim materijalnim uslovima. S obzirom ovu specifičnost, zaključuje se da u posebnim oblastima u kojima se vrši bezbednosna provera, procesni uslovi ne bi mogli biti propisani na jedinstven način, već bi se moralo voditi računa o tome da oni reflektuju osobenosti oblasti u okviru koje se propisuju.

Dakle, poštujući činjenicu da se materija bezbednosnih provera odnosi na bitno različite tematske celine, eventualni krovni zakon nužno bi predstavljao samo prost zbir ili katalog svrha, obrazaca, postupaka, nadležnosti organa, evidencija i sl. vezanih za pojedine oblasti. Drugim rečima, ukoliko bi taj krovni zakon obuhvatio sva navedena pitanja, on bi postao skup materijalnih i formalnih uslova koji međusobno pravno ne komuniciraju. Zbog toga bi daleko značajnije bilo raditi na neodložnom unapređivanju, odnosno upotpunjavanju posebnih pravnih režima bezbednosne provere u pojedinim oblastima, a posebno u onim oblastima u kojima propisani režim bezbednosnih provera nije u saglasnosti sa temeljnom pravnom regulativom, na prvom mestu sa odredbama Zakona o zaštiti podataka o ličnosti.

PREPORUKE

Razmotriti koristi i rizike usvajanja krovnog Zakona o bezbednosnim proverama naspram mogućnosti upotpunjavanja pravnih praznina u okviru postojećih, tematskih propisa.

Jasno i nedvosmisleno definisati bezbednosne provere za sva pravna i fizička lica za koje se ona vrši - od strane kojih organa i na osnovu kojih procedura.

Novim Zakonom o policiji predvideti procedure vršenja bezbednosnih provera za pravna i fizička lica koja nisu organ javne vlasti, ili predvideti mogućnost prenosa javnih ovlašćenja za podnošenje zahteva za bezbednosne sertifikate subjekata iz oblasti privatnog obezbeđenja, ili ostaviti prostora da se ta oblast dodatno uredi podzakonskim aktom.

Novim Zakonom o evidencijama koje vodi MUP – propisati set podataka koje čuva ministarstvo a koje konkretno ukazuju da se radi o podacima prikupljenim kroz vršenje bezbednosnih provera za fizička lica koja nisu organ javne vlasti.

Zakonom o oružju i municiji – jasno navesti po kojoj proceduri se vrši bezbednosno operativna provera iz Člana 11, i u okviru toga propisati obrasce i način evidencije prikupljenih podataka.

Zakonom o državljanstvu propisati da se za podnosiocе zahteva za sticanje državljanstva vrši bezbednosna provera, i ukoliko se ne propiše drugim zakonom i li podzakonskim aktom – precizirati način vršenja bezbednosnih provera, i organ koji ih vrši.

Uskladiti svu važeću normativu koja na bilo koji način (transparentno ili između redova) propisuju vršenje bezbednosne provere sa odredbama Ustava koji garantuju građanima Srbije pravo na privatnost i zaštitu ličnih podataka.

O CENTRU ZA EVROATLANTSKE STUDIJE

Centar za evroatlantske studije (CEAS) je nezavisna, ateistička, socio-liberalna, političko istraživačka think-tank organizacija, vođena ideologijom i vrednostima. Osnovana je 2007. godine od strane male grupe kolega istomišljenika koji dele svest o međusobnoj povezanosti globalnih i regionalnih trendova, orijentacije državne spoljne politike, reforme sektora bezbednosti i odbrane i tranzicione pravde u Srbiji. Imajući na umu te ideje, CEAS je osnovan sa sledećim misijama:

- da ubrza proces integracija Srbije u EU i ojača kapacitete Srbije da se suoči sa globalnim izazovima kroz zajedničko međunarodno delovanje, koje će rezultirati punopravnim i aktivnim članstvom u EU,
- da ojača saradnju sa NATO i zagovara puno i aktivno članstvo Republike Srbije u Alijansi,
- da promoviše regionalnu saradnju i podiže javnu svest o njenom značaju
- da nametne snažnu konstrukciju demokratskog nadzora nad sistemom bezbednosti,
- da podrži razvoj mehanizama tranzicione pravde, njeno sprovođenje u Srbiji i Zapadnom Balkanu, kao i razmenu pozitivnih iskustava, da naglasi važnost mehanizama tranzicione pravde za uspešnu reformu sektora bezbednosti u post konfliktnim društvima koja prolaze kroz tranziciju ka demokratiji.

Kako bi ostvario svoju misiju, CEAS targetira kreatore srpske politike i javno mnjenje u Srbiji, kao i međunarodne organizacije, vlade i druge aktere koji se bave Srbijom i regionom Zapadnog Balkana, ili temama kojima se i CEAS bavi, kroz promovisanje i zagovaranje inovativnih, primenjivih i praktičnih politika, usmerenih na:

- održavanje koraka sa trendovima i razvojima u socio-liberalnim studijama i praksom, i sa jačanjem socio-liberalne demokratije u Srbiji;
- prihvatanje principa primata individualnih nad kolektivnim pravima, uz poštovanje onih prava koje pojedinci mogu ostvarivati samo kroz zajedničko delovanje;

-
- jačanje principa sekularne države i promovisanje ateističkog poimanja sveta;
  - doprinošenju podizanju i očuvanju otvorenijeg, slobodnijeg, prosperitetnijeg i kooperativnijeg internacionalnog poretka, zasnovanog na inteligentnoj globalizaciji i ravnopravnom održivom razvoju;

Kvalitetnim istraživanjem i posvećenim radom, CEAS generiše tačne i priznate analize prvenstveno iz oblasti spoljne, bezbednosne i odbrambene politike sa preporukama baziranim na njihovim suštinskim vrednostima, sa posebnim fokusom na:

- ubrzavanje procesa evropskih integracija Srbije i jačanje njenih kapaciteta da se suoči sa globalnim izazovima kroz zajedničku internacionalnu akciju, u cilju punopravnog i aktivnog članstva Srbije u EU;
- jačanje saradnje sa NATO i zagovaranje punopravnog i aktivnog članstva Srbije u Alijansi;
- promociji značaja regionalne saradnje;
- uspostavljanje snažne konstrukcije demokratskog nadzora nad sistemom bezbednosti;
- podržavanje razvoja mehanizama tranzicione pravde, njeno sprovođenje u Srbiji i Zapadnom Balkanu, kao i razmenu pozitivnih iskustava, naglašavanje važnosti mehanizama tranzicione pravde za uspešnu reformu sektora bezbednosti u post konfliktnim društvima koja prolaze kroz tranziciju ka demokratiji;
- promovisanje humanitarne i bezbednosne doktrine Odgovornost da se zaštiti koja kaže da države nose primarnu odgovornost zaštite svojih građana od genocida, ratnih zločina, zločina protiv čovečnosti i etničkog čišćenja, da međunarodna zajednica ima odgovornost da pomaže državama u nošenju ove odgovornosti i da bi međunarodna zajednica trebalo da koristi prikladna diplomatska, humanitarna i druga mirnodopska sredstva da zaštiti populaciju od ovih zločina ako država u tome ne uspe ili ukoliko je ona sama izvršilac zločina;

- promovisati politiku otvorene uprave, sa ciljem da se uprava konkretno obaveže da promoviše transparentnost, jačanje građana, borbu protiv korupcije i koristi nove tehnologije za jačanje uprave.

CEAS sprovodi svoju misiju kroz različite projekte u okviru 5 stalnih programa:

- I Sveobuhvatno praćenje aktuelnih međunarodnih odnosa i spoljne politike Republike Srbije
- II Zagovaranje punopravnog aktivnog članstva Srbije u EU i NATO
- III Zagovaranje sveobuhvatne reforme sektora bezbednosti u Srbiji
- IV Zagovaranje jačanje energetske bezbednosti u Srbiji
- V Liberalizam, ljudska prava, Odgovornost da se zaštiti, Tranziciona pravda i Otvorena uprava u globalizovanom svetu

CEAS je aktivni član koalicije za REKOM, koja okuplja više od 1.800 organizacija civilnog društva, pojedinaca iz svih država nastalih raspadom bivše SFRJ. Među njima su i udruženja roditelja i porodica nestalih osoba, veterana, novinara, predstavnika manjinskih etničkih zajednica, organizacija za zaštitu ljudskih prava i sl. Koalicija za REKOM predlaže da vlade (ili države) osnuju REKOM, nezavisnu, međudržavnu Regionalnu komisiju za utvrđivanje činjenica o svim žrtvama ratnih zločina i drugih teških kršenja ljudskih prava počinjenih na teritoriji bivše SFRJ u periodu 1991–2001.

Tokom 2012. godine, CEAS je postao i prva organizacija civilnog društva iz regiona Jugoistočne Evrope primljena kao punopravni član Međunarodne koalicije za odgovornost da se zaštiti – ICRtoP. Koalicija okuplja nevladine organizacije iz svih delova sveta radi zajedničkog delovanja na jačanju normativnog konsenzusa oko doktrine odgovornosti da se zaštiti (Responsibility to Protect, skraćeno: RtoP), u cilju boljeg razumevanja norme, pritiska na jačanju kapaciteta međunarodne zajednice da spreči ili zaustavi zločine genocida, ratne zločine, etničko čišćenje i zločine protiv čovečnosti i mobilizacije nevladinog sektora za zalaganje za akcije spasavanja ljudskih života u situacijama gde je primenljiva doktrina RtoP. Među istaknutim članovima Koalicije nalaze se i organizacije poput human Rights Watch i International Crisis Group.

U aprilu 2013. CEAS je postao prva organizacija civilnog društva u Srbiji koja je pristupila Komisiji Udruženja Privredne komore Srbije za javno-privatno partnerstvo u sektoru bezbednosti u Srbiji. Komisiju, pored predstavnika privatnog sektora bezbednosti, sačinjavaju i predstavnici MUP i drugih državnih organa i institucija, koji su u obavljanju poslova državne uprave, nadležni i za saradnju javnog i privatnog sektora bezbednosti.

U septembru 2013. godine CEAS je postao i član Sektorskih organizacija civilnog društva - SEKO, za sektor vladavine prava. Program saradnje sa organizacijama civilnog društva u oblasti planiranja razvojne pomoći Kancelarije za evropske integracije, posebno programiranja i praćenja korišćenja Instrumenta za pretprijetnu pomoć za 2011. predvideo je formiranje konsultativnog mehanizma sa OCD koji kao glavne nosioce aktivnosti podrazumeva Sektorske organizacije civilnog društva (SEKO). Pod Sektorskom organizacijom civilnog društva podrazumeva se konzorcijum organizacija civilnog društva od najviše tri partnera od kojih je jedna vodeći partner.

U septembru 2014. godine CEAS je postao punopravni član Asocijacije za otvoreno društvo – PASOS, međunarodne asocijacije ekspertske nevladinih organizacija (think-tanks) iz Evrope i Centralne Azije, koja podržava izgradnju i funkcionisanje otvorenog društva, naročito u vezi sa pitanjima političke i ekonomske tranzicije, demokratizacije i ljudskih prava, otvaranja privrede i dobrog javnog upravljanja, održivog razvoja i međunarodne saradnje. PASOS ima 40 punopravnih i 10 pridruženih članova, među kojima je i prestižni European Council on foreign Relations – ECFR.

